DORIVOR MAKROMITSETLAR MITSELIYSINING TARKIBI BO'YICHA TADQIQOT O'TKAZGAN OLIMLAR.

Jumayeva Surayyo Baxtiyor qizi
Termiz davlat universiteti akademik litseyi o'qituvchisi.
https://doi.org/10.5281/zenodo.10159683

Annotatsiya. Maqolada Schizophyllum commune namunalarining mitseliy o'sishiga turli xil ozuqa muhiti va haroratning ta'siri bo'yicha tadqiqot o'tkazgan olimlar ishlari haqida ma'lmotlar keltirildi.

Kalit so'zlar: Basidiomycota, Schizophyllum commune, mitseliy, shtam, koloniya, radial o'sish.

Schizophyllum commune O'zbekistonda ko'p turdagi daraxt va butalarda keng tarqalgan. Andijon viloyatida M.M.Iminova tomonida S. communening meva tanasi 3 turdagi daraxtlarda uchrashi aniqlangan. Eshonquluv va b.lar tomonidan esa Qashqadaryo viloyatining turli hududlaridan 3 turga mansub daraxtlardan topilgan va toza kulturasi ajratib olingan.

Bazidiomitsetlar inson organizmiga tiklovchi, tonik va immunostimulyatsiya qiluvchi ta'sir ko'rsatadigan profilaktika va terapevtik vositalar manbalari sifatida tadqiqotchilarning e'tiborini tortadigan istiqbolli mikrobiologik ob'ektlardir. Bazidiomitsetlarning biologik faolligi bir qator komponentlarning mavjudligi bilan belgilanadi, ulardan eng muhimi glikanlar (polisaxaridlar) (Bao X.F., 2002; Wasser S.P., 2005). Qo'ziqorin glikanlarining asosiy afzalliklaridan biri toksiklikning yo'qligi, shu bilan birga ular immunitet tizimining turli qismlariga ogohlantiruvchi ta'sir ko'rsatishga qodirligi, immunitet tizimining disfunktsiyasi bilan bog'liq to'g'ri patologik sharoitlar, ularni normal holatga keltirish. (Akramiene D., 2007; Israilides S, 2008; Goodridge H., 2009). Bundan tashqari, ba'zi bazidiomitsetlarning glikanlari o'smaga qarshi faollikka ega (Lin Z., 2004; Chen J., 2007; Shimizu K., 2009). Hozirgi vaqtda ularga asoslangan dorilar onkologik amaliyotda samarali emasligi sababli saraton kasalligini davolashning yagona vositasi sifatida qo'llanilmaydi, ammo ularni saraton kasalliklarini kompleks davolashda va parvarishlash terapiyasi sifatida qo'llash bo'yicha tadqiqotlar faol olib borilmoqda (Wasser S.P., 1999; Gorovoy L.F., 2006). Qo'ziqorin glikanlarining muhim afzalligi, ularning o'sma kasalliklariga ta'siridan tashqari, kimyoterapiya va radioterapiyaning yon ta'sirini sezilarli darajada kamaytirish qobiliyatidir (Gao Y. va boshq., 2002; Wang D.H., Weng X.C., 2006). Ilgari tadqiqot ob'ekti asosan qo'ziqorinlarning mevali tanalari bo'lib, ko'pincha yovvoyi holda o'sadi, ammo aniqki, maqsadli mahsulotning sintezini amalga oshirish mumkin

bo'lganda, qo'ziqorinlarni chuqur o'stirish orqali mitseliyni olish yanada istiqbolli. uni ishlab chiqarish shartlari va sifat ko'rsatkichlarini standartlashtirish va jarayonning davomiyligini qisqartirish. Chuqur kulturada zamburug'lar butun hayoti davomida mikroskopik tuzilmalar hosil qiladi, ya'ni mikromitsetlardir. Barcha muhim ko'rsatkichlar bo'yicha chuqur mitseliyning tarkibi, shu jumladan tarkibiy va funktsional polisaxaridlarning tarkibi qo'ziqorinlarning mevali tanalari tarkibidan sifat jihatidan ustundir (Babitskaya V.G., 2005). Bazidiomitsetlarga bo'lgan qiziqish ortib borayotganligi sababli, istiqbolli bu sinfning yangi vakillarini, ayniqsa maxsus sharoitda yetishtirish, immunitet tizimini normal sharoitlarda va patologik sharoitlarda saqlash uchun ularning mitseliyasiga asoslangan profilaktika va terapevtik vositalarni olish maqsadida har tomonlama o'rganish.

Schizophyllum commune O'zbekistonda ko'p turdagi daraxt va butalarda keng tarqalgan. Andijon viloyatida M.M.Iminova tomonida S. communening meva tanasi 3 turdagi daraxtlarda uchrashi aniqlangan. Eshonquluv va b.lar tomonidan esa Qashqadaryo viloyatining turli hududlaridan 3 turga mansub daraxtlardan topilgan va toza kulturasi ajratib olingan.

Tadqiqotning maqsadi va vazifalari. Ushbu ishning maqsadi ayrim makromitsetlarning suyuq ozuqada muhitida o'sish xususiyatlarini o'rganish; mitseliy va ekzopolisaxaridlarning polisaxarid komponentlarini o'rganish, ularning biologik faolligini baholash.

Tadqiqot maqsadiga muvofiq quyidagi aniq vazifalar belgilandi:

1) Suyuq ozuqa muhitida makromitsetlarning o'sish xususiyatlarini o'rganish va qo'ziqorin mitseliyasining maksimal biomassasini to'plash uchun etishtirish sharoitlarini tanlash;

2) mitseliy va ekzoglikanlarning polisaxarid komponentlarini ajratib olish, ularning tarkibi va fizik-kimyoviy xossalarini o'rganish;

3) in vivo tizimda (o'simta o'sishining eksperimental modellaridan foydalangan holda) miselyumning uglevod komponentlarining o'smaga qarshi faolligini o'rganish.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1.Бухало А.С. Высшие съедобные базидиамицеты в чистой культуре.-Киев Наукова думка.1988.-143с.

2.Иминова М.М. Фарганской долины Автореф. Дис. ...канд биол. Наук.-Ташкент.2009-20с.

3.Eshonqulov E. Sherqulova J. Schizophyllum commune Fr on the territory of Uzbekiston isolation of pure culture of medicinal fungus //Universem: химия и биология-2022.

http://www.referat.ru
http://www. fungiperfecti.com.
http://www.mycophyto.com.